

Državna matura kao zapreka pristupu visokom obrazovanju

PETAR BEZINOVIĆ

Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja
Institut za društvena istraživanja Zagreb

doi: 10.3935/rsp.v16i2.869

Prema najavama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, pristup visokom obrazovanju od akademske godine 2010./2011. ovisit će o uspjehu na državnoj maturi.

Polaganje državne mature postavlja se kao obveza svim učenicima gimnazijskih programa te kao izborna mogućnost učenicima četverogodišnjih strukovnih i umjetničkih škola ukoliko »žele nastaviti obrazovanje na visokoškolskoj razini« (Državna matura, MZOŠ, 2009.:13). Položeni ispiti državne mature postavljaju se, dakle, za sve pristupnike kao uvjet upisa u visoko obrazovanje. Iako takva odredba ne postoji u važećim pravnim dokumentima poput Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03), Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 97/08), ili u Pravilniku o polaganju državne mature (NN 87/08), ona se eksplicitno ističe u informativnim dokumentima »Ususret državnoj maturi« (MZOŠ, 2008.) i »Državna matura« (MZOŠ, 2009.). Ove se brošure, dapače, upravo odnose na informiranje o uvjetima upisa u visokoškolske ustanove na temelju položene državne mature.

Ne ulazeći ovdje u probleme negativnih povratnih učinaka ovako koncipirane državne mature na srednjoškolsko obrazovanje, smatram važnim razmotriti opasnosti koje za pristup visokom obrazovanju može predstavljati obveza polaganja ispita državne mature za sve pristupnike.

Potpuno je, naime, pogrešno shvaćanje po kojemu je državna matura »najpravedniji

način ocjenjivanja i vrjednovanja učeničkih školskih postignuća« (Državna matura, MZOŠ, Predgovor, 2009.:5), koje se argumentira time da svi pristupnici polažu jednake ispite u isto vrijeme u podjednakim ispitnim situacijama. Takvi ispiti »visokog uloga« postaju pravedni tek onda kada svi pristupnici imaju i jednake mogućnosti ostvarivanja dobrog rezultata. Jasno je da ista mjerila ne mogu vrijediti za učenike gimnazijskih programa (kojima su ispiti prilagođeni) i za učenike vrlo raznorodnih strukovnih i umjetničkih škola koji moraju polagati ispite prema nastavnim programima koje nisu pohađali u svojoj školi. To se odnosi i na sadržaje obveznih predmeta (hrvatski jezik, matematika, strani jezik) i na izborne predmete koje traže pojedini fakulteti.

Dok je za učenike gimnazija državna matura završni ispit srednjoškolskog obrazovanja, za učenike strukovnih i umjetničkih škola ona ima posve različito značenje i zapravo predstavlja posebno zahtjevan kvalifikacijski ispit.

Ukoliko se inzistira da se ipak radi o ispitima državne mature, a ne o kvalifikacijskim ispitima, postavlja se naoko apsurdno pitanje ne bi li se onda učenicima strukovnih i umjetničkih škola koji polože ispite državne mature trebala priznati završnost gimnazijskog obrazovanja?

Kako se radi o ispitima o kojima ovisi nastavak obrazovanja i životni put pojedinaца, ovaj bi problem valjalo vrlo pažljivo razmotriti. Očita je, naime, diskriminacija

učenika strukovnih i umjetničkih škola. Dostupnost visokog obrazovanja ovim je učenicima znatno otežana, a mnogima će biti i onemogućena. To se prvenstveno odnosi na mogućnosti upisa studija koji su do sada svoje upisne postupke i kriterije prilagođavali učenicima strukovnih škola.

Ključno je i goruće pitanje kako omogućiti visoko obrazovanje svim zainteresiranim i talentiranim mladim ljudima, pa tako i onima kojima nepovoljne okolnosti prethodnog školovanja ili lošija socioekonomska situacija ili niže obrazovno okruženje iz kojega dolaze, nisu omogućili obrazovanje koje bi im osiguralo uspjeh na ispitima državne mature.

Pravedan je onaj upisni sustav koji osigurava pristup visokom obrazovanju svim

kandidatima koji imaju sposobnosti za uspješno studiranje, koji imaju jasne akademske aspiracije i kapacitete za kompetentno korištenje stečenog znanja nakon diplomiranja.

Državna matura zasigurno nije takav pravedan sustav.

LITERATURA:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008). *Ususret državnoj maturi*. Zagreb: MZOŠ.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2009). *Državna matura*. Zagreb: MZOŠ.
- Pravilnik o polaganju državne mature. *Narodne novine*, br. 87/2008.
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. *Narodne novine*, br. 97/2008.
- Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. *Narodne novine*, br. 123/2003.